

Met *peer-support* werken scholen aan veel doelen tegelijk

Les van een leerling

Leerlingen kunnen de kantine of de mediatheek. Ze helpen mee bij de introductiedagen en bij de open dagen. Ouderejaars begeleiden de jongerejaars bij de uitvoering van een project. Leerlingen kunnen heel veel en scholen maken daar meer en meer gebruik van. Het heet *peer-support* en het krijgt een steeds belangrijkere plek.

Deze *peer-tutor* legt een medeleerling uit hoe hij landmeetapparatuur moet afstellen. Voorwaarde is dat hij het zelf goed begrijpt en kan. Ook leert hij zijn kennis vertalen in begrijpelijke taal

Peer-support is een vorm van leren waarbij leerlingen en studenten leren van leeftijdgenoten. *Peer* betekent gelijk, *support* betekent ondersteuning. Het gaat dus om ondersteuning door leden van dezelfde sociale, etnische of leeftijdsgroep. In de zorgsector is *peer-support* al langer een wapen in de strijd voor gedragsverandering, bijvoorbeeld op het gebied van sex, drugs, criminaliteit en discriminatie. Ook in het onderwijs steekt het steeds vaker de kop op.

Achtergrond

Peer-support is gebaseerd op drie leertheorieën.*) De sociale leertheorie van Bandura gaat uit van de interactie tussen omgeving, gedrag en persoon. Mensen leren door anderen te observeren en ze stellen zich voor dat ze hetzelfde gedrag vertonen. Daarbij hebben ze verwachtingen over de uitkomst van dat gedrag. Belangrijk in deze theorie is het geloof in eigen kunnen. Observatie en oefening kunnen de eigen effectiviteit versterken. *Peer-support* gaat uit van het idee: "als hij het kan of zegt te kunnen, en hij is net zoals ik, of zoals ik zou willen zijn, dan kan ik het ook!".

Volgens de sociale vergelijkingstheorie van Festinger proberen mensen hun opvattingen te vergelijken met die van anderen, vooral in situaties waarin men onzeker is over de eigen opvatting. Men wil graag gelijke opvattingen hebben met de anderen die tot de eigen referentiegroep behoren.

De diffusietheorie van Rogers tenslotte, beschrijft hoe innovaties via communicatie verspreid worden onder de leden van een bepaald sociaal systeem. Een innovatie kan een idee of ding zijn, maar ook gedrag dat als nieuw wordt gezien. Om een verandering in te voeren zijn twee 'agenten' nodig: de *change-agent* en de *aide-agent*. De *change-agent* is de echte deskundige en heeft vooral contact met hoger opgeleiden, met mensen met een hoge sociale status en een kosmopolitische oriëntatie. De *aide-agent* is minder professioneel maar heeft meer vertrouwen bij de groep lager opgeleiden met een meer lokale oriëntatie. De *peer-supporter* heeft deze rol in veranderprocessen.

Een groepje *peer-coaches* aan het werk in de schoolkantine; zij leren verantwoordelijkheid dragen, onder tijdsdruk werken en samenwerken.

Doelen

Bij bovenstaande theorieën gaat het dus vooral om het leren en om gedragsverandering bij de jongere die ondersteuning ontvangt. Dat is voor scholen ook een belangrijke reden om met *peer-support* aan de slag te gaan, maar de effecten bij de *peer-supporter* en bij de school als geheel vinden de onderwijsinstellingen minstens zo belangrijk. Op de site www.peersupport.nl staan maar liefst vijftwintig doelen. Die gaan over de ontwikkeling van competenties en kwaliteiten bij de *peer-supporter*, over het stimuleren van een sociale en veilige school, over de begeleiding van jongere leerlingen en over de ondersteuning van docenten bij de begeleiding van (zwakere) leerlingen.

Ook op het Groenhorst College in Almere vinden allerlei activiteiten plaats

die vallen onder de noemer van *peer-support*. Derdejaars leerlingen helpen de eerstejaars op weg in hun nieuwe school. Leerlingen geven lesjes, verzorgen *clinics* en zijn onderwijsassistent. Ze verzorgen de dieren tijdens de vakanties, helpen mee in de kantine en bij open avonden en zetten een musical op.

De school biedt onderwijs aan in grote ruimtes. Vmbo- en mbo-leerlingen volgen daar gezamenlijk hun programma, er zijn weinig traditionele klassikale lessen. De leerlingen werken aan opdrachten volgens de opzet van probleemgestuurd onderwijs en projectonderwijs. Rik Meerema, teamleider mbo formuleert de doelen voor *peer-support* zo: "We kiezen voor actief leren in een rijke leeromgeving waarbij er geen duidelijk onderscheid is tussen vmbo en mbo, en we streven daarbij naar de manier van

Peer-rollen

Peer-leaders zijn gastheer/vrouw voor de eerstejaars leerlingen en maken hen wegwijs in de school. Ze organiseren en begeleiden de introductiedagen.

De *peer-mentor* is een rolmodel waarmee medeleerlingen zich kunnen identificeren. Hij/zij ondersteunt medeleerlingen die bijvoorbeeld last hebben van faalangst, de dupe zijn van pestrijen of een gebrek aan sociale vaardigheden hebben.

De *peer-coach* ondersteunt de school bij allerlei activiteiten, bijvoorbeeld bij de verzorging van de dieren tijdens vakanties, in de kantine, bij excursies of, zoals in Almere, bij de musical.

De *peer-coach* Studie- en Loopbaanbegeleiding ondersteunt vmbo-leerlingen bij hun studie- en beroepskeuze. In Almere geven ze bijvoorbeeld informatie over hun stage.

De *peer-tutor* helpt bij het leren of maken van studietaken, het maken van een planning, de voorbereiding op een toets.

De *peer-mediator* helpt bij conflicten. In Almere zit de *peer-mediator* in de deelnemersraad.

Leerlingen over peer-support

De peer-leader

Ilona Bakker was dit jaar als *peer-leader* betrokken bij de organisatie van de introductieweek. Ze solliciteerde omdat ze later les wil gaan geven en wil ondervinden of ze met groepen om kan gaan. Op de bonte avond praatte ze de presentaties aan elkaar. Eerst was dat wel spannend, maar het wende snel. Omdat ze tijdens de week verantwoordelijk was voor de spelletjes moest ze een groep rustig houden. “Die ervaring gebruik ik nu tijdens de lessen die ik voor diervverzorging aan de vmbo’ers geef.” Haar leerdoelen zijn: “Mijn te grote enthousiasme omzetten in iets positiefs en overzicht houden over een groep vmbo’ers.” Als *peer-leader* werkt Ilona zo aan haar competenties op het gebied van studie, loopbaan- en burgerschap.

Tijdens diezelfde introductiedagen zagen Jennifer en Denise haar als *soulmate* met wie ze lekker konden giechelen en op wie ze soms makkelijker afstapten dan op de docenten met al hun deskundigheid. Denise: “Docenten praten op een hoger niveau.” Jennifer: “Met leerlingen ben je één.” Tijdens de introductiedagen zaten de meiden in steeds wisselende groepen, die door steeds wisselende *peer-leaders* werden begeleid. Ze leerden veel leerlingen kennen. “Nu hebben we altijd iemand om op terug te vallen.” Jennifer vond een reismaatje. Zo werkt de school met *peer-support* ook aan sociale cohesie.

De peer-tutor

Christiaan Klein zat vorig jaar in de vierde klas van de hoveniersopleiding en was toen *peer-tutor*, “een soort onderwijs-assistent”. Hij begeleidde leerlingen bij praktische werkzaamheden in de kas en gaf zo nu en dan een korte introductie. Inmiddels runt Christiaan samen met zijn vader een hoveniersbedrijf. Hij heeft veel gehad aan deze ‘superleuke ervaring’. “Als we nu een stagiaire hebben, dan kan ik die veel beter aansturen. Ik weet dat ik mensen enthousiast kan maken door er niet bovenop te gaan zitten. Ik geef ze veel vrijheid. Ze moeten fouten mogen maken. Daarvan leer ikzelf ook het meest.” Als jongste deelnemer weet hij door deze ervaring goed mee te praten in de assessoren- en praktijkopleiderscursus die hij nu volgt.

John, Stefan en Jeroen, vierdejaars leerlingen van het vmbo, kregen begeleiding van Christiaan in de kas. Zij zien wel verschil tussen de aanpak van de docent en van de leerling. John: “Als je iets fout had dan liet de docent het je helemaal zelf uitzoeken, terwijl de leerling ook nog wel eens een hint gaf waar je het kon vinden. Jeroen: “Of ze pakten het boek erbij en namen dat met je door.” Stefan ziet het zo: “Van de docent leer je ook zelfstandig werken.” Ze vinden alle drie de combinatie van begeleiding door docent en leerling ideaal. En ze zien uit naar de tijd dat ze zelf voor een groep mogen, want dan leer je leiding geven en krijg je meer verantwoordelijkheid. De oudere leerling als maatje en rolmodel.

leren waarvan bewezen is dat de leerling het meeste leert: zelf kennis overdragen.”

Professionalisering

Maar tot nu toe waren alle initiatieven afhankelijk van de inzet van individuele docenten. De school wil niet dat met het wegvallen van een docent deze waardevolle vormen van leren ook verdwijnen. Samen met Uitgeverij Malmberg is de Groenhorstlocatie een traject ingegaan met als speerpunten: structurele inbedding in de school en professionalisering van *peer-support*. Eerst heeft de school op een rijtje gezet wat er al gebeurt. Dat is veel. Het blijkt dat alle activiteiten passen bij een aantal rollen met elk hun eigen competenties. (zie kadertekst *peer-rollen*). De school had vooral directe behoefte aan *peer-leaders* die ondersteunen bij de opvang van nieuwe leerlingen en aan *peer-tutors* die docenten extra ondersteuning bieden bij de begeleiding van (zwakke) leerlingen (zie kadertekst *Leerlingen over peer-support*). Voor deze twee rollen is nu een scholingstraject opgezet. Voor de functie van *peer-leader* moeten de leerlingen solliciteren. In een brief en een gesprek motiveren ze waarom ze dit graag willen doen. Meerema: “Het gaat erom dat ze beseffen wat het inhoudt. En we willen ook kijken of het niet te ver van ze afstaat.” De leerlingen die het sollicitatieproces succesvol doorlopen krijgen daarna een scholing van drie dagdelen van Malmberg, waarin ze antwoord krijgen op de vraag: wat wordt mijn rol? Hoe ga ik om met vertrouwenskwesties, met emotionele situaties? Wat moet ik wel en niet doen? Als deze rollen goed draaien, gaat de school de andere rollen verder inhoud geven. En ook de begeleidende docenten krijgen een scholing van een dagdeel, nu nog van Malmberg, maar op den duur moet dat naar een vorm van ‘train de trainer’; dan ontkomen ook de docenten niet aan een vorm van *peer-support*. □

*) Bron: *Peereducation bij SOA-preventie door de MOA en de GGD: Assen, januari 2005; Hamming, Reitsema, Timmer, Te Wies, Zinger*